

► **M. Mars Di Bartolomeo**, *Président*.- Merci och dem Här Minister. A mir géifen dann zur Ofstëmmung iwwert de Projet 7207 iwwer-goen.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 7207 et dispense du second vote constitutionnel

D'Ofstëmmung fänkt un. Fir d'Éischt déi per-séinlech Stëmmen. D'Procuratiounen. An d'Of-stëmmung ass ofgeschloss.

55-mol Jo, 5-mol Neen. Domat ass de Projet 7207 ugeholl.

Ont voté oui: Mmes Diane Adehm, Sylvie Andrich-Duval, Nancy Arendt, MM. Emile Eicher, Félix Eischen, Léon Gloden, Jean-Marie Halsdorf, Mmes Martine Hansen, Françoise Hetto-Gaasch, M. Aly Kaes, Mme Claudine Konsbruck, M. Marc Lies, Mme Martine Mergen, M. Paul-Henri Meyers, Mme Octavie Modert, MM. Laurent Mosar, Gilles Roth, Marco Schank, Marc Spautz, Serge Wilmes (par M. Laurent Mosar), Claude Wiseler (par M. Marc Spautz), Michel Wolter et Laurent Zeimet (par Mme Diane Adehm);

MM. Marc Angel, Frank Arndt, Mme Simone Asselborn-Bintz, M. Alex Bodry, Mmes Taina Bofferding, Tess Burton, M. Yves Cruchten, Mme Claudia Dall'Agnol, MM. Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen et Mme Cécile Hemmen;

MM. André Bauler, Gilles Baum, Mme Simone Beissel, MM. Eugène Berger, Frank Colabianchi, Lex Delles, Mme Joëlle Elvinger, MM. Gusty Graas, Max Hahn, Alexander Krieps, Claude Lamberty, Edy Mertens et Mme Lydie Polfer (par M. André Bauler);

MM. Gérard Anzia, Henri Kox, Mmes Josée Lorsché, Viviane Loschetter, Sam Tanson et M. Roberto Traversini (par Mme Viviane Loschetter).

Ont voté non: MM. Gast Gibéryen, Fernand Kartheiser et Roy Reding;

MM. Marc Baum et David Wagner.

Ass d'Chamber bereet, d'Dispens vum zweete Vott ze froen?

(Assentiment)

Merci. Dann ass dat esou decidéiert.

An den nächste Projet ass de Projet 7235, en Accord tëschent der EU an der Schwäiz iwwer europäesch Programmer, wat d'Navigatioun mat Satellitten ugeet. A wat dat genee ass, dat seet eis de Rapporteur, den honorabelen Här Fayot.

8. 7235 - Projet de loi portant approbation de l'Accord de coopération entre l'Union européenne et ses États membres, d'une part, et la Confédération suisse, d'autre part, relatif aux programmes européens de navigation par satellite, fait à Bruxelles, le 18 décembre 2013

Rapport de la Commission de l'Économie

► **M. Franz Fayot** (LSAP), *rapporteur*.- Merci, Här President. Léif Kollegeinnen, léif Kollegen, bei dësem Projet de loi handelt et sech ëm d'Approbatioun vun engem Zesummenaar-bechtsaccord tëschent der Schwäiz an der EU an hire Memberstaten am Beräich vun der zivil-ler Satellitennavigatioun. Et ass dëst eng Aart Accord type, an en äänlechen Accord ass schonn 2010 mat Norwegen geschloss ginn an 2011 och bei eis approvéeiert ginn. An et ass ze erwaarden, dass e weideren, esou een Ac-cord, och nom Brexit mat Groussbritannien ausgeschafft gëtt.

Dëse Projet de loi ass den 23. Januar 2018 de-poséiert ginn. Den Avis vum Statsrot koom den 29. Mee dëst Joer. Mir hunn en de 5. Juli 2018 an der Ekonomieskommissioun ënnersicht an den 12. Juli ass du mäi Rapport zu dësem Pro-jet ugeholl ginn.

Här President, d'Schwäiz huet als Member vun der ESA scho bei der Entwécklung vun dem eu-ro-päesche Global Navigation Satellite System, dem GNSS, matgehollé a mat senge Kompo-nente Galileo an EGNOS also matgemaach. Galileo, fir Är Informatioun, ass den Equivalent vum amerikanesche GPS. Et ass den euro-päesche weltwäite Satellitennavigatiounssys-tem. An EGNOS ass e regionale System, deen och vun der Europäescher Unioun entwéckelt gëtt.

Mat dësem Accord gi sech d'Schwäiz an d'EU also e Kader fir d'Kooperatioun fir d'Ent-wécklung vun dësem System. A se gi sech och Zougang zu hire jeeweilige Marchéen, mä och natierlech hire Betriber d'Méiglechkeet, bei der Entwécklung vun den Navigatiounssystemer matzeschaffen.

Här President, am Exposé des motifs zu dësem Projet steet, dass de Secteur vun der Naviga-tioun duerch d'Satellitten ee vun deene wich-tegsten Industrië vum 21. Jorhonnert gëtt. An e gëtt verglach a senger Wichtigkeet mat der Auer. An ech mengen effektiv, jiddweree vun eis, deen a Stied ënnerwee ass, weess, dass mer haut zwar keng Kaarte méi liesen, mä dass mer alleguerten op eiem GSM mat Google Maps oder mat äänleche Systemer doruechter navi-géieren. Ob dat gutt ass, dat loossen ech jidd-weree selwer beäntweren, mä dat ass awer haut eng Realitéit. An, ech mengen, dat weist och, dass dës Analys net falsch ass.

Den Ausbau vu Galileo, dem europäesche Sys-tem, deen also universell uwendbar ass, ass also e ganz wichtige Enjeu fir Europa. Et ass awer och e ganz wichtigen Enjeu fir Lëtze-buerg a fir seng Industrie. D'SES ass an der Equipp vu Spaceopal vertrueden. Dat ass déi Equipp, déi Galileo entwéckelt. An elo scho sinn och zwee SES-Satellit mat deem regiona-len Navigatiounssystem, also dem EGNOS, equipéiert.

Fir ganz präzis ze sinn, wéi zum Beispill am „precision farming“, wou ee muss fënné bis zéng Zentimeter Präzisioun opweisen, muss e globale System wéi GPS oder Galileo zesumme fonctionnéiere mat engem regionale System wéi EGNOS.

Galileo ass säit Enn 2016 preoperationell. An et ass elo schonn esou, dass all nei Handye mat Chippen equipéiert sinn, déi och kompatibel si mat Galileo. Et ass eis och gesot ginn an der Kommissioun, dass de Galileo complémentaire ass zum GPS. Et ass also net ze verstoen, dass et sech hei ëm concurrentiel Systemer handelt. Neen, se si complémentaire.

Här President, ouni elo an den Detail ze goen, wat deen Zesummenaarbechtsaccord do ube-trëfft, wëll ech awer just ganz kuerz déi grouss Achsen dovunner hei explizéieren.

Beräicher, déi vun dëser Vereinbarung beträff sinn, sinn engersäits d'Radiosfrequenzen, d'Fuer-schung, d'Passatioun vu Marchéen, Urheber-rechter, d'Kontroll vun Exportatiounen, den Developpement vum Handel, d'Normen an d'Zertifikatioun, d'Sécherheet, den Echange vu klassifizéierten Informatiounen an den Aus-tausch vu Personal an den Accès zu Déngscht-leeschtingen.

Et ginn och am Aritkel 3 vun dësem Accord eng Rei Principes de coopération festgesat, déi u sech déi géigesäiteg Kooperatioun mat equi-libréierte Rechter a Flichte beschreiben, nach eng Kéier mat breedem Zougang zu Informa-tiounen, Schutz vun Urheberrechter an eben och komplettem Zougang zum Marché vun deene jeeweils anere Parteien.

Voilà! Fir de Rescht géif ech op den Accord ver-weisen, deen, mengen ech, zimlech explizitt ass, an natierlech och den Accord vun der LSAP-Fraktioun zu dësem Projet de loi brénge-n an lech Merci soe fir d'Nolauschteren.

► Une voix.- Très bien!

► **M. Mars Di Bartolomeo**, *Président*.- Kéint ech dervun ausgoen, dass déi Kollegen Lau-rent Mosar, Gérard Anzia, Eugène Berger just den Accord brénge-n, an och déi aner Kollee-gen?

(Assentiment)

Majo, dann ass domat déi allgemeng Diskus-sioun ofgeschloss. An den Här Minister huet d'Wuert.

Prise de position du Gouvernement

► **M. Etienne Schneider**, *Ministre de l'Écono-mie*.- An den Här Minister seet dem Rapporteur fir säin exzellente Rapport Merci an och fir den Accord vun där ganzer Chamber.

Merci.

► **M. Mars Di Bartolomeo**, *Président*.- Merci. Da géife mer iwwert de Projet 7235 of-stëmmen.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 7235 et dispense du second vote constitutionnel

D'Ofstëmmung fänkt un. Fir d'Éischt déi per-séinlech Stëmmen. Dann d'Procuratiounen.

Huet jiddweree vun de Kollegen ofgestëmmt?

(Assentiment)

Merci. Dann ass d'Ofstëmmung elo eriwwer.

59-mol Jo. Unanimitéit.

Résultat définitif après redressement: le projet de loi 7235 est adopté à l'unanimité des 60 votants.

Ont voté oui: Mmes Diane Adehm, Sylvie Andrich-Duval, Nancy Arendt, MM. Emile Eicher, Félix Eischen, Léon Gloden, Jean-Marie Halsdorf, Mmes Martine Hansen, Françoise Hetto-Gaasch, M. Aly Kaes, Mme Claudine Konsbruck, M. Marc Lies, Mme Martine Mergen, M. Paul-Henri Meyers, Mme Octavie Modert, MM. Laurent Mosar, Gilles Roth, Marco Schank (par Mme

Martine Hansen), Marc Spautz, Serge Wilmes (par M. Jean-Marie Halsdorf), Claude Wiseler (par M. Marc Spautz), Michel Wolter et Laurent Zeimet (par Mme Diane Adehm);

MM. Marc Angel, Frank Arndt, Mme Simone Asselborn-Bintz, M. Alex Bodry, Mmes Taina Bofferding, Tess Burton, M. Yves Cruchten, Mme Claudia Dall'Agnol, MM. Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen et Mme Cécile Hemmen;

MM. André Bauler, Gilles Baum, Mme Simone Beissel, MM. Eugène Berger, Frank Colabianchi, Lex Delles, Mme Joëlle Elvinger, MM. Gusty Graas, Max Hahn, Alexander Krieps, Claude Lamberty, Edy Mertens et Mme Lydie Polfer (par M. André Bauler);

MM. Gérard Anzia, Henri Kox, Mmes Josée Lorsché, Viviane Loschetter, Sam Tanson et M. Roberto Traversini (par Mme Viviane Loschetter);

MM. Gast Gibéryen, Fernand Kartheiser et Roy Reding;

MM. Marc Baum et David Wagner.

Ass d'Chamber d'accord, fir d'Dispens ze froen?

(Interruption)

Wann eng kleng Ännerung ze maachen ass, ass kee Problem.

Sidd Der fir d'Dispens d'accord?

(Assentiment)

Merci. Dann ass dat esou decidéiert.

A mer géifen zum nächste Projet, dem Projet 7264, iwwergoen iwwert de Kaf an d'Bedreiw-e vun engem Satellitt fir Aërdobservatiounen. An d'Wuert huet den Här Rapporteur, de Marc Angel.

9. 7264 - Projet de loi autorisant le Gouvernement à acquérir, lancer et exploiter un satellite et son segment sol destinés à l'observation de la Terre

Rapport de la Commission des Affaires étrangères et européennes, de la Défense, de la Coopération et de l'Immigration

► **M. Marc Angel** (LSAP), *rapporteur*.- Jo, Merci, Här President, fir d'Wuert. Här Minister, Dir Dammen an Dir Hären, mat dësem Gesetz, dat et der Regierung erlaabt, e Buedemobser-vatiounssatellitt plus säi Buedemsegment ze kafen, ze lancéieren an ze exploitéieren, läit d'Regierung voll op de sougenannte Lignes di-rectrices de la défense luxembourgeoise à l'ho-rizon 2025. Dës Lignes directrices beinhalten ënner anerem d'Weiderfuere vu Kompetenzen-twécklung an den Domänen vum Espace an och vun der Cyberdéfense. Hei bestinn nämlech um europäesche Plang grouss Be-soinen un Observatiounscapacités oder et feelt och u Capacités vu Satellittekommunika-tioun an -transmissioun vun Donnéeën.

Mam Projet GovSat hu mer schonn deelweis dës Lacunne behuewen. A mat deem Projet de loi vun haut, wou mer deen Äerdbeobach-tungssatellitt kafen, wäerte mer do déi Lacun-nen, déi um europäesche Plang gëtt, weider zoumaachen.

An déi zwee Projeten, souwuel de LuxGovSat wéi och deen heite Projet, passe gutt bei Lëtze-buerg, well mer hei am Land e grouse Savoir-faire hunn; e Savoir-faire industriel am Domän vun Espace, och vun den Technologien. A mat dësem Projet kréie mer och eng grouss Visibili-téit am Ausland.

Beim Projet de loi vun haut geet et also ëm eng Kombinatioun vu Satellittentechnologie, en Know-how, deen eis Arméi sech an de leschte Joren opgebaut huet. A mir verbannen dat mat enger aler Tradition vun eiser Arméi, wou se sech och laang drop spezialiséiert huet, de sou-genannten ISR-Beräich, dat heescht „Intelli-gence, Surveillance and Reconnaissance“.

An, wéi gesot, duerch déi Kombinatioun erfëlle mer eng Nisch. Ech hu gesot: Et gëtt net ge-nuch Capacités. Dat koom och ganz kloer aus der Global Strategy eraus, déi d'Madamm Mogherini virun zwee Joer publizéiert huet vun der Europäescher Unioun fir d'Sécherheet. An ech fannen, dat hei ass e Projet wéi all déi Pro-jeten, déi mer elo déi lescht Joren an der De-fense haten, wou mer e grouse Retour écono-mique fir onst Land hunn.

Beim Projet NAOS - déi véier Buschstawe sti fir „National Advanced Optical System“ - geet et also ëm de Kaf an d'Exploitatioun vun engem Observatiounssatellitt, deen den Transfert vu Biller op d'Aërd garantéiert.

NAOS beinhalt och e Buedemsegment, wat d'Kontroll an d'Gestioun vum System an awer och d'Disseminatioun vun de Biller garantéiert. NAOS soll d'Operatiounszone beobachten an am Interêt vun der Verteidigung stoen an et

ass kee Spionagésatellitt. De Satellitt gëtt dofir och nëmme vum Militär kontrolléiert.

Vu dass mer an enger sensibeler Matière sinn, ass den NAOS-Projet, am Contraire zum Gov-Sat-Projet, keen „public private partnership“-Projet, mä rengen Projet vum Stat, also vun der Lëtzebuenger Arméi. De Lëtzebuenger Stat en-gagéiert sech och, fir derfir ze suergen, dass de Respekt op d'Privatlieue garantéiert ass, an dat alles am Aklang mam nationalen an internatio-nale Recht.

De Satellitt, dee kaaft gëtt, huet eng Liewens-dauer vu maximal zéng Joer. En Délai vu véier Joer ass virgesinn, bis de Satellitt dann opera-tionell ass. Weider techesch Donnéeën iwwert de Satellitt fannt Der a mengem schrëftleche Bericht.

De Projet de loi autoriséiert also e finanziell Engagement vum Stat, dat plafonéiert ass op 170 Milliounen iwwer eng Period vu 14 Joer. An an där Zomm vun 170 Milliounen sinn och d'Frais de gestion an och d'Margen abegraff. An déi Ausgaben do sinn à charge vum Fonds d'équipement militaire.

Här President, Dir Dammen an Dir Hären, a mengem schrëftleche Rapport kann een och noliesen, awéifern sech dëse Projet an d'Konso-lidéierung vum Secteur spatial hei zu Lëtze-buerg aschreift a wat déi ekonomesch Retom-béeën sinn an och wéi dëse Projet weiderhin zur wirtschaftlecher Diversifizéierung bäidréit.

Wie sinn herno d'Clienté fir d'Billen vun dësem Satellitt? Wéi gesot, dat sinn haaptsächlech Mi-litärinstanzen, mä et kënnen awer och zivill Clienté sinn. Zivill Clienté wéi zum Beispill Ën-nerorganisatiounen vun der UNO, humanitär Organisatiounen, d'Europäesch Unioun, awer och privat, kommerziell Clienten, wann et zum Beispill ëm Rechercheprojete geet, iwwer Archeologie zum Beispill, oder Infrastrukturprojeten. Mä, wéi gesot, dat krute mer och an der Kommissioun garantéiert, dee Volet commer-cial, dee bleift ganz begrenzt.

Mir hunn ons och an där Fro iwwert d'Clienté länger an der Kommissiounssitzung vum 16. Abrëll 2018 beschäftegt. A fir all Client gëtt e Pourcentage u Capacitéit, déi ee kritt, defi-néiert vun der Direction de la défense.

An der Sitzung vum 16. Abrëll ass och ënner-strach ginn, dass de Projet zu Lëtzebuerg deve-loppéiert gëtt an och exploitéiert gëtt. An den Exploitatiounsmodell gëtt awer an Zesummen-aarbecht mat der Belsch elaboréiert. Ons Direc-tion de la défense beschäftegt am Moment och e belschen Expert an et ass och virgesinn, nach aner Experten an der Zukunft ze embauchéie-ren.

Mir kruten och garantéiert, dass mer mat dë-sem Projet de loi sämtlech international Traitéé vum Espace respektéieren.

Wat d'Sécherheet ubelaangt vum Client, hu mer äänlech Mechanisme virgesi wéi och beim LuxGovSat. Dat heescht, et gëtt eng „white list“ an et gëtt e Comité de conseil.

An zum Ofschloss erënneren ech och drun, dass mer mat dësem Projet jo, wéi gesot, déi ekonomesch Retombéeën hei zu Lëtzebuerg hunn, mä mir droen och derzou bäi, well dat hei also e Projet ass, dee virun allem an Europa gebraucht gëtt, dee vun der NATO gebraucht gëtt, wou mer also eis multilateral Organisa-tiounen ënnerstëtzen.

Do droe mer also mat deem Projet derzou bäi, dass 40% vun all eise Militärausgaben am Fong Ausgabe sinn, déi an d'Solidaritéit gi vun der Sécherheet. Mir sinn an der EU, mir sinn an der NATO. Dat si Solidargemeinschaften. An trotz deem klengen niddrege Bäitrag, dee mer leeschten, ass et awer ee Bäitrag, dee ganz sënnavoll ass. An ech mengen, et ass och wich-tig, dat eng Kéier hei ze ënnersträichen.

Dat gesot, ginn ech den Accord vun der LSAP-Fraktioun an ech soen lech Merci fir d'No-lauschteren.

► Une voix.- Très bien!

► **M. Mars Di Bartolomeo**, *Président*.- Merci dem Här Rapporteur. An d'Wuert huet direkt den Här Jean-Marie Halsdorf.

Discussion générale

► **M. Jean-Marie Halsdorf** (CSV).- Merci, Här President. Léif Kollegeinnen a Kollegen, e puer Wieder just zu dësem Projet. Ech wollt fir d'Éischt dem Rapporteur Merci soen natierlech fir dee gudden Rapport, deen e gemaach huet, schrëftlech an och mëndlech. Mä et sinn e puer Froen, déi am Raum stinn.

Kloer ass et, dass den NAOS am Sënn ass vun de Lignes directrices; de Rapporteur huet dat och gesot. Kloer ass et, dass mer eng Experienz hunn am Satellitteberäich an dass mer dann nieft Kommunikatiounscapacités, déi mer duerch de GovSat kréien, elo nach eben Obser-vatiounscapacités kréien. Dat ass alles okay.